

2009

TUTKIMUKSET

PK-YRITYSBAROMETRI, KEVÄT 2009

Alueraportti, Pohjois-Karjala

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa sekä valtakunnallisena raporttina että alueellisina raporteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta sekä toimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Kevään 2009 Pk-yritysbarometri perustuu 3850 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista ja yritysten toimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä. Barometrin kyky ennakoita talouden suhdannekäänteitä on ollut varsin hyvä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän 12 kuukauden aikana sekä yleistä elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitustilannetta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä.

Eryityisesti yritysten luottomarkkinoiden toimivuuteen kohdistuu nyt suurta mielenkiintoa. Kuinka kansainvälisen rahoituskriisin kääntyminen talouden syväksi taantumaksi vaikuttaa suomalaiseen yritystoimintaan? Tämä barometri osoittaa, että vaikutukset koskevat koko yrityskenttää, mutta erot toimialoittain ovat edelleen suuria.

Helsingissä 12.3.2009

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset	7
2 Yritykset ja työllisyys	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet.....	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet.....	15
7 Sopeuttamistoimet suhdannetilanteen vuoksi	16
8 Elinkeinoilmasto	17
9 Pk-yritysten kasvuhakuisuus.....	19
10 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	20
11 Yrittäjyysilmapiiri	21
12 Pk-yritysten rahoitus.....	22

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Suhdannenäkymät. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden heikkenevän lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä nyt 14 prosenttia ennakoi suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 32 prosenttia yrityksistä ennakoi suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt hieman paremmat, kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat työllisyyden jossain määrin heikkenevän seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Koko maan pk-yrityksistä 26 prosenttia ja alueella 21 prosenttia on jo sopeuttanut toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi. Lisäksi koko maassa viidesosa ja alueella 16 prosenttia suunnittelee toimintansa sopeuttamista.

Kehittämisen esteet Pohjois-Karjalassa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat nyt koko maan tavoin yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Kilpailutilanteesta erityisesti kilpailun kireys ja resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin hieman pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pohjois-Karjalassa kuin koko maassa.

Työllistämisen esteet. Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurin este on kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, jota 45 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Työvoiman sivukuluja työllistämisen suurimpana esteenä pitää 25 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää. Suurimmiksi esteiksi koko maan tasolla koettiin kysynnän riittämättömyys ja epävakaisuus sekä työvoiman saatavuus. 51 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Rahoitus. Koko maan pk-yrityksistä 31 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Pohjois-Karjalassa ulkopuolista rahoitusta oli ottanut 30 prosenttia.

Alueella noin joka viides (20%) ja koko maassa toimivista pk-yrityksistä noin joka neljäs aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpinä käyttötarkoituksina rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi.

Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (81 %) tai Finnverasta (31%). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 19 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

Suurin osa koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei olisi halukas käyttämään rahoituspohjan vahvistamisessa pääomasijoittajia. Melko tai erittäin paljon pääomasijoittajien käyttö kiinnostaa koko maassa yhteensä 16 prosenttia ja alueella yhteensä 13 prosenttia.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten näkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu mm. yrityksen kehittämiseen, kasvuun, työllistämiseen ja rahoittamiseen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä Fonecta ProFinder -yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Vastaaajajoukko on 3850 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internet- ja puhelinkyselyinä tammikuussa 2009. Raportin luvussa "Aineisto" on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Pohjois-Karjalan osalta. Tutkimuksen on tehnyt Innolink Research Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta tammi-helmikuussa 2009.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Innolink Research Oy:ssä tutkimusjohtaja Mikko Kesä, viestintäpäällikkö Etta Partanen ja tutkimuspäällikkö Katri Ahtiainen sekä Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 6 olevan kartan mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, muu Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).

2) Helsingin, Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja. Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana

paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ saldoluku = + 30 %

AINEISTO

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaamaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

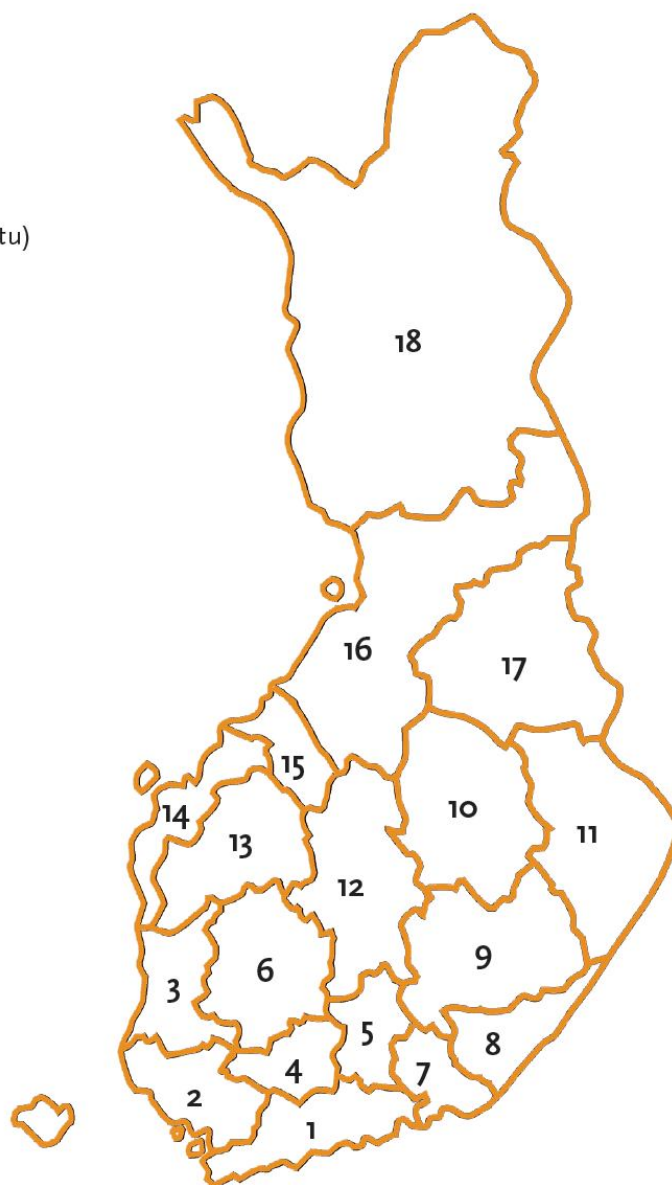
TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:

PK-YRITYSBAROMETRI 1/2009
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	POHJOIS-KARJALA	216	5
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	52	24
	Rakentaminen (TOL: F)	34	16
	Kauppa (TOL: G)	29	13
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	101	47
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	115	54
	5 - 9 henkilöä	43	20
	10 - 19 henkilöä	29	14
	20 - 49 henkilöä	16	7
	50+ henkilöä	12	6
LIIKEVAIHTO VUONNA 2008	Alle 0,20 milj. euroa	88	41
	0,20 - 0,49 milj. euroa	39	18
	0,50 - 1,49 milj. euroa	39	18
	1,50+ milj. euroa	49	23
	Ei vastausta	1	1
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	14	7
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	73	34
	Pyrkii säilyttämään asemansa	99	46
	Ei kasvutavoitetta	25	12
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	4	2
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	166	78
	Kyllä, vie itse suoraan	26	12
	Kyllä, tuotteita viedä osana toisen yrityksen tuotekokonaisuutta	26	12
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1997	150	70
	1998 - 2002	24	11
	2003	40	19
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	181	84
	Palkattu toimitusjohtaja	27	13
	Muut	8	4

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. Uusimaa, erilliset raportit:
 - Helsinki
 - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
 - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Keski-Pohjanmaa
16. Pohjois-Pohjanmaa
17. Kainuu
18. Lappi

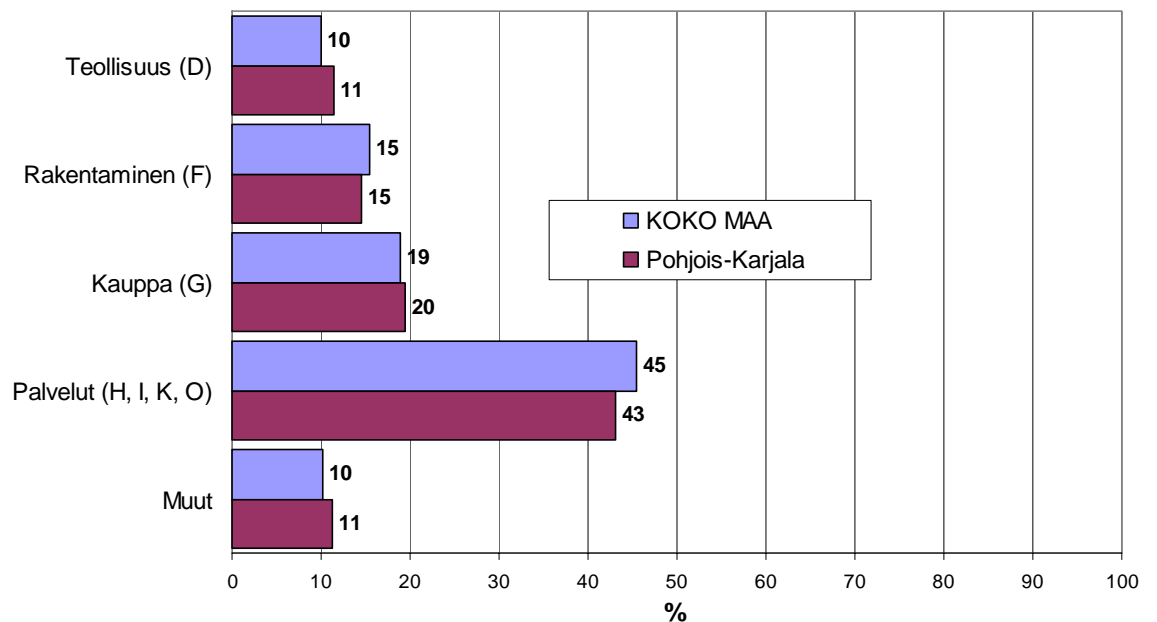

Tutkimustulokset

1 Pohjois-Karjalan ja koko maan yritykset

Suomessa oli 252 658 yritystä vuonna 2007.¹ Näistä yrityksistä noin 6401 toimi Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalassa on rakennusalan ja palvelualojen yrityksiä suhteellisesti jonkin verran vähemmän ja teollisuuden ja kaupan yrityksiä suhteellisesti hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

1. YRITYSTEN OSUUDET ERI TOIMIALOILLA

Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2 Yritykset ja työllisyys

Pohjois-Karjalan maakunnassa työskenteli vuonna 2008 noin 67 000 työntekijää². Työttömyysaste oli vuonna 2007 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 6,4 % ja Pohjois-Karjalassa 11 %.

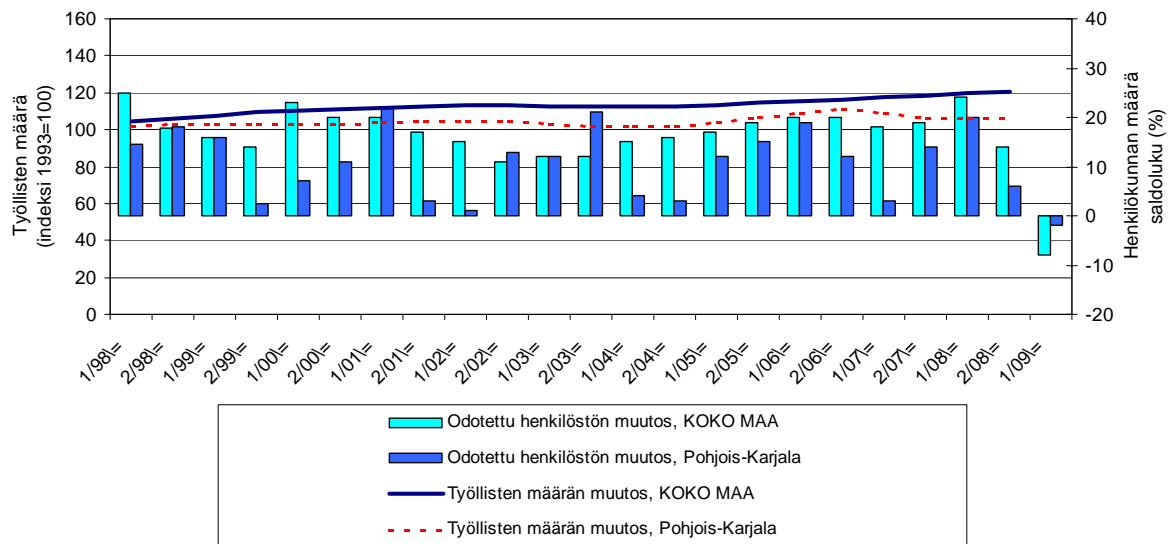
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	10	71	18	-8
Pohjois-Karjala	13	72	15	-2

Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset odottavat työllisyyden jossain määrin heikkenevän seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Pohjois-Karjalassa selvästi matalammalla tasolla kuin syksyllä 2008 (saldoluku tuolloin +6 %). Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät myös heikommät kuin edellisessä kyselyssä, sillä syksyllä 2008 henkilökunnan määrän saldoluku oli +14 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Pohjois-Karjalan työllisten määrää (indeksi 1995=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOSODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS

² Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

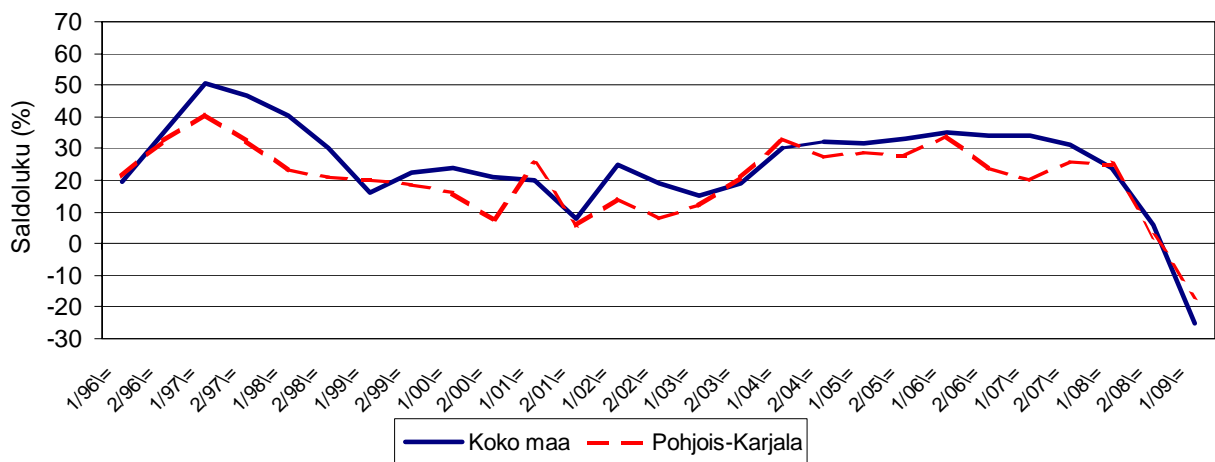
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee %	Pysyy ennallaan %	Huononee %	Saldoluku %
KOKO MAA	13	49	38	-25
Pohjois-Karjala	14	54	32	-18

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden heikkenevän lähimmän vuoden aikana Pohjois-Karjalassa ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pohjois-Karjalassa toimivista pk-yrityksistä nyt 14 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja 32 prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt hieman paremmat, kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 1/96 lähtien. Syksyn 2008 tilanteeseen verrattuna ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa suhdannenäkymät laskeneet. Pohjois-Karjalassa laskua on tapahtunut koko maata vähemmän.

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA

3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

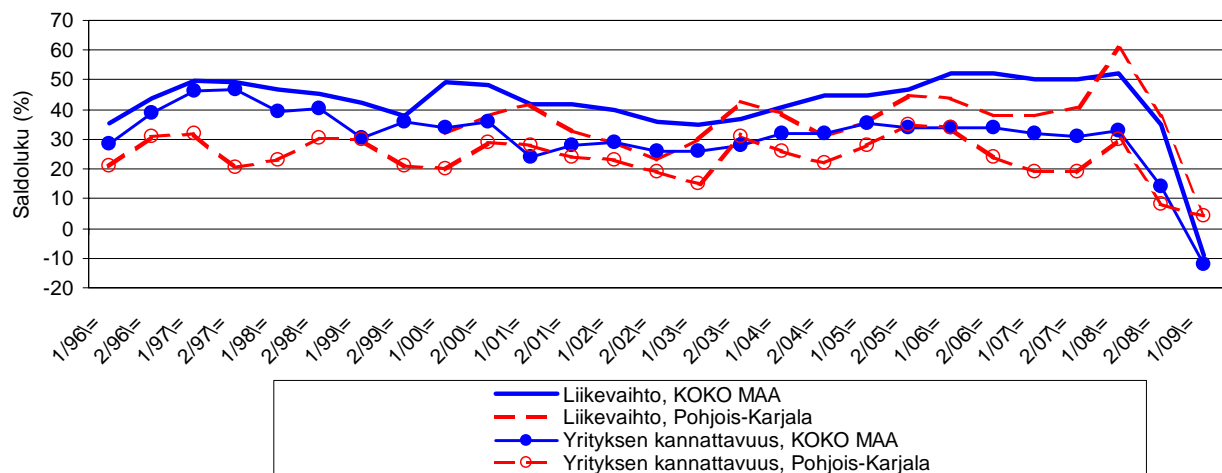
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuotekehitys-panostukset
KOKO MAA								
Suurempi	25	12	10	8	31	21	21	17
Yhtä suuri	41	56	71	71	53	47	62	63
Pienempi	34	32	19	21	17	33	18	20
Saldoluku (%)	-9	-20	-9	-13	14	-12	3	-2
Pohjois-Karjala								
Suurempi	31	14	8	5	34	27	20	19
Yhtä suuri	42	61	81	85	57	51	66	67
Pienempi	27	25	11	10	9	23	14	14
Saldoluku (%)	4	-11	-3	-5	25	4	6	5

Koko maan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua lähes kaikkien osatekijöiden suhteen negatiivisia. Sen sijaan Pohjois-Karjalan suhdannenäkymät ovat positiivisia useimpien osatekijöiden suhteen. Pohjois-Karjalassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat kaikkien osatekijöiden kohdalla.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 1/96 lähtien. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden suhdannenäkymät ovat sekä Pohjois-Karjalassa että koko maassa laskeneet syksyn 2008 kyselyyn verrattuna.

3.2 SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

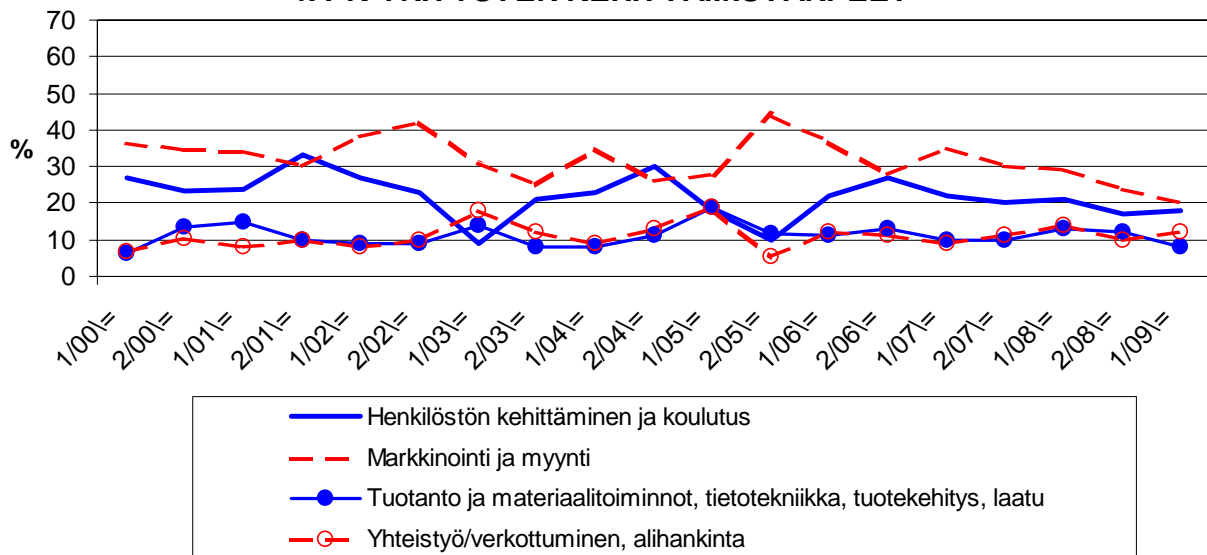
Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
Johtaminen	4	7
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	16	18
Markkinointi ja myynti	32	20
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	7	6
Tuotanto ja materiaalitoinnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	9	8
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	14	12
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	1
Ei kehittämistarvetta	12	26

Koko maan ja Pohjois-Karjalan alueen pk-yritysten kehittämistarpeet poikkeavat jossain määrin toisistaan. Pohjois-Karjalan pk-yrityksissä koetaan olevan koko maan keskiarvoa vähemmän kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä, mutta se koetaan kuitenkin alueella suurimmaksi tarpeeksi. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta sekä alueen että koko maan pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

Kehittämistarpeet henkilöstön kehittämistä ja koulutusta sekä yhteistyötä ja verkottumista lukuunottamatta ovat vastaajien keskuudessa heikentyneet syksyn 2008 tilanteeseen verrattuna.

4. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

	KOKO MAA	Pohjois-Karjala
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	3	2
byrokratia	1,1	0,7
työlainsäädäntö	0,5	0,7
työehtosopimukset	0,4	-
muu sääntely	1,2	0,7
KUSTANNUSTASO	9	10
verotus	1,3	-
palkkataso	1,9	1,5
työn sivukulut	3,8	7,4
muut tuotantokustannukset	1,9	1,5
KILPAILUTILANNE	13	15
kireä kilpailutilanne	8,3	10,4
markkinoiden liiallinen keskittyminen	1,0	0,7
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0,6	0,7
markkinoita vääristävät tuet	0,7	1,5
harmaa talous, konkurssit jne.	0,5	-
kysynnän riittämättömyys	1,9	1,5
RAHOITUS	8	5
rahoituksen saatavuus	2,8	2,2
rahoituksen hinta	1,2	-
vakuuksien puute	3,8	3,0
RESURSSITEKIJÄT	19	14
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	10,4	8,9
alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus	1,2	0,7
toimitilat	1,1	0,7
koneet ja laitteet	0,6	-
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	4,5	4,4
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	35	23
MUUT TEKIJÄT	7	4
EI OSAA SANOA	6	27

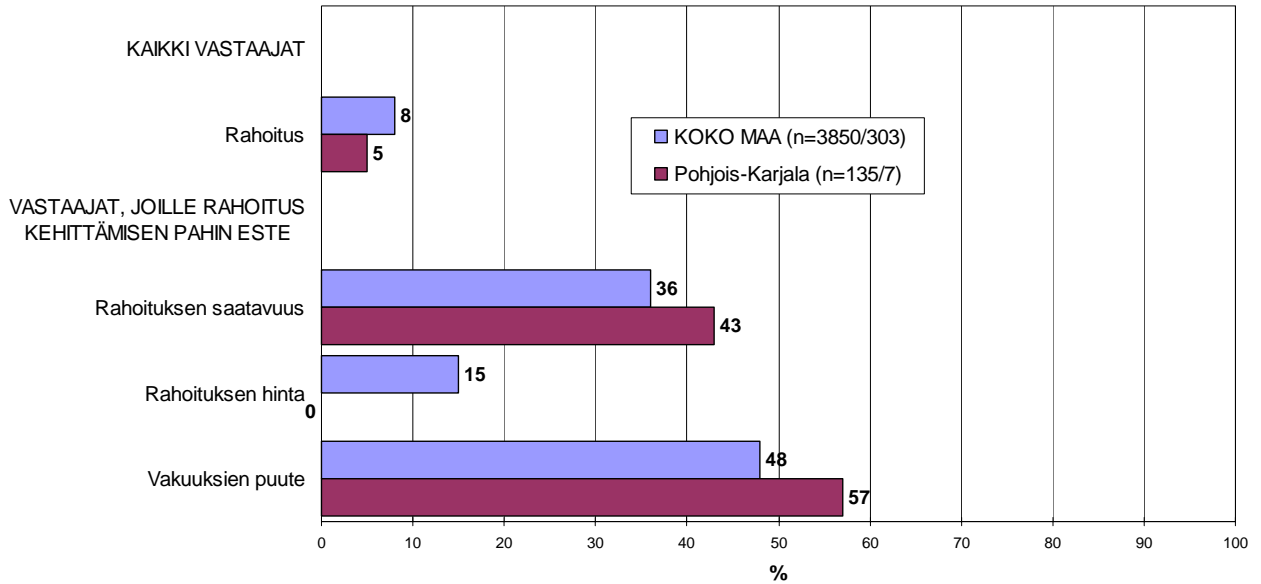
Pohjois-Karjalassa pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat nyt koko maan tavoin yleiseen suhdanteeseen/maailmantilanteeseen liittyvät tekijät. Kilpailutilanteesta erityisesti kilpailun kireys ja resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin hieman pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pohjois-Karjalassa kuin koko maassa.

Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 5 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä vakuuksien puute on pahimpana yli puolella pk-yrityksistä (57%) ja rahoituksen saatavuus 43 prosentilla. Pohjois-Karjalassa toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan nyt hieman pienempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Pohjois-Karjalan alueella rahoituksen merkitys kehittämisen esteenä on vähentynyt viime syksystä kaikkien pk-yritysten keskuudessa. Sen sijaan kasvuhakuisten yritysten keskuudessa rahoituksen merkitys on alueella noussut. Koko maassa kasvuhakuiset pk-yritykset pitävät rahoitusta hieman pienempänä kehittämisen esteenä, kuin syksyllä 2008.

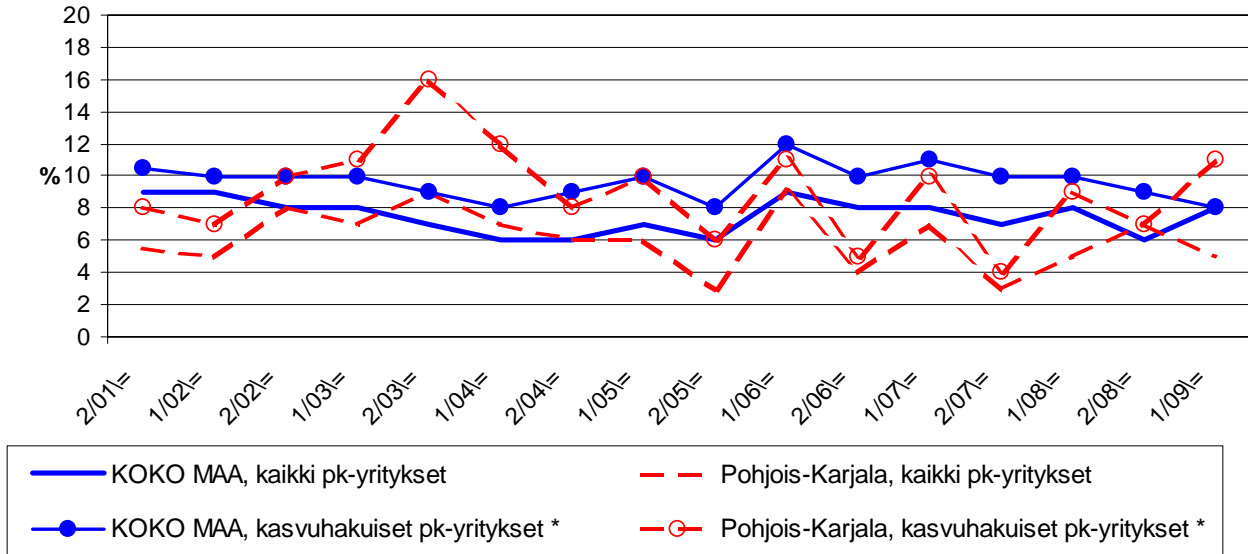
5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

-Rahoitus-

n=kaikki vastaajat/rahoitus suurin kehittämisen este

5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET - Rahoitus kokonaisuudessaan -

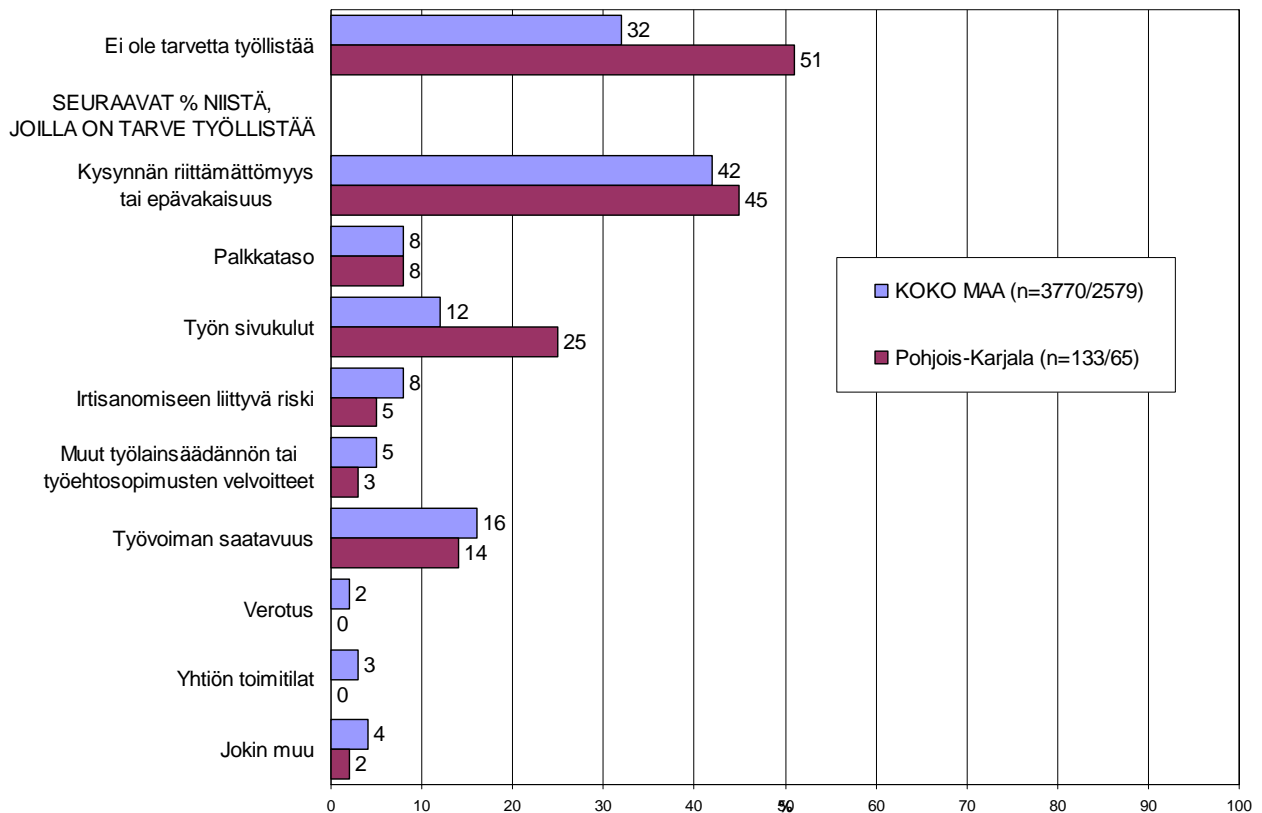

*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Pohjois-Karjalan pk-yrityksillä työllistämisen suurin este on kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus, jota 45 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä. Työvoiman sivukuluja työllistämisen suurimpana esteenä pitää 25 prosenttia niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää. Suurimmiksi esteiksi koko maan tasolla koettiin kysynnän riittämättömyys ja epävakaisuus sekä työvoiman saatavuus. 51 prosentilla Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä ja 32 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

6. PK-YRITYSTEN TYÖLLISTÄMISEN SUURIN ESTE n=kaikki vastaajat/yrityksellä tarve työllistää

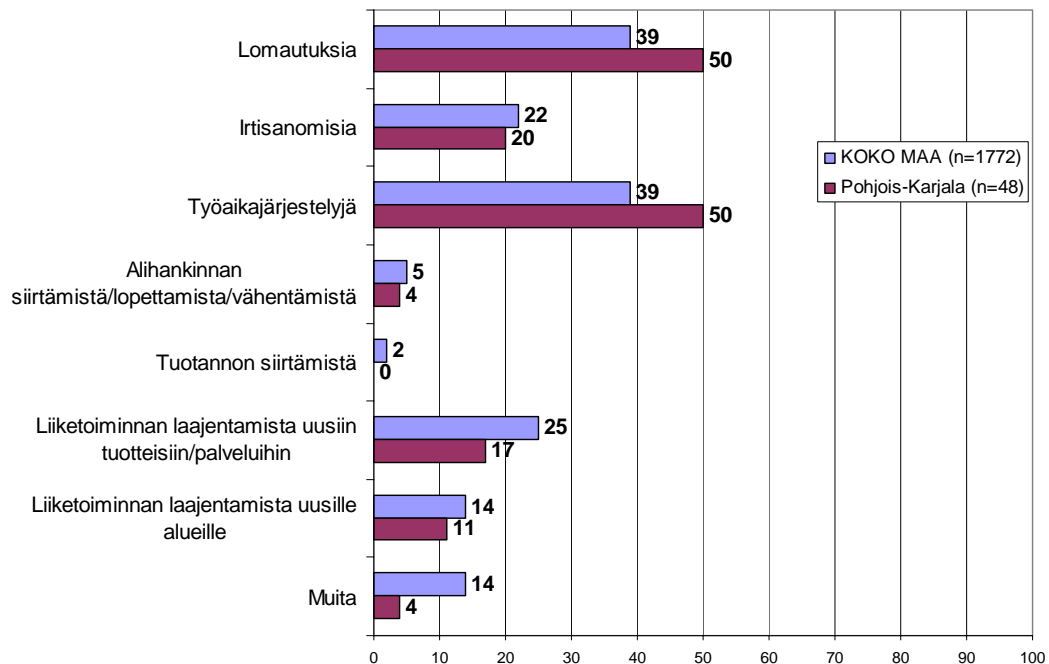
7 Sopeuttamistoimet suhdannetilanteen vuoksi

Koko maan pk-yrityksistä 26 prosenttia ja alueella 21 prosenttia on jo sopeuttanut toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi. Lisäksi koko maassa viidesosa ja alueella 16 prosenttia suunnittelee toimintansa sopeuttamista.

39 prosenttia koko maan ja 50 prosenttia alueen toimintaa sopeuttaneista / sopeuttamista suunnittelevista pk-yrityksistä on tehnyt / aikoo tehdä työaikajärjestelyjä. Toiseksi eniten alueella ja koko maassa on tehty / suunnitellaan tehtäväksi lomautuksia.

Irtisanomisia on tehnyt / suunnittelee tekevänsä 22 prosenttia koko maan ja 20 alueen vastanneista pk-yrityksistä.

7. MITÄ SOPEUTTAMISTOIMIA ON TEHTY/SUUNNITTEILLA n=on jo sopeuttanut, suunnittelee sopeuttamista

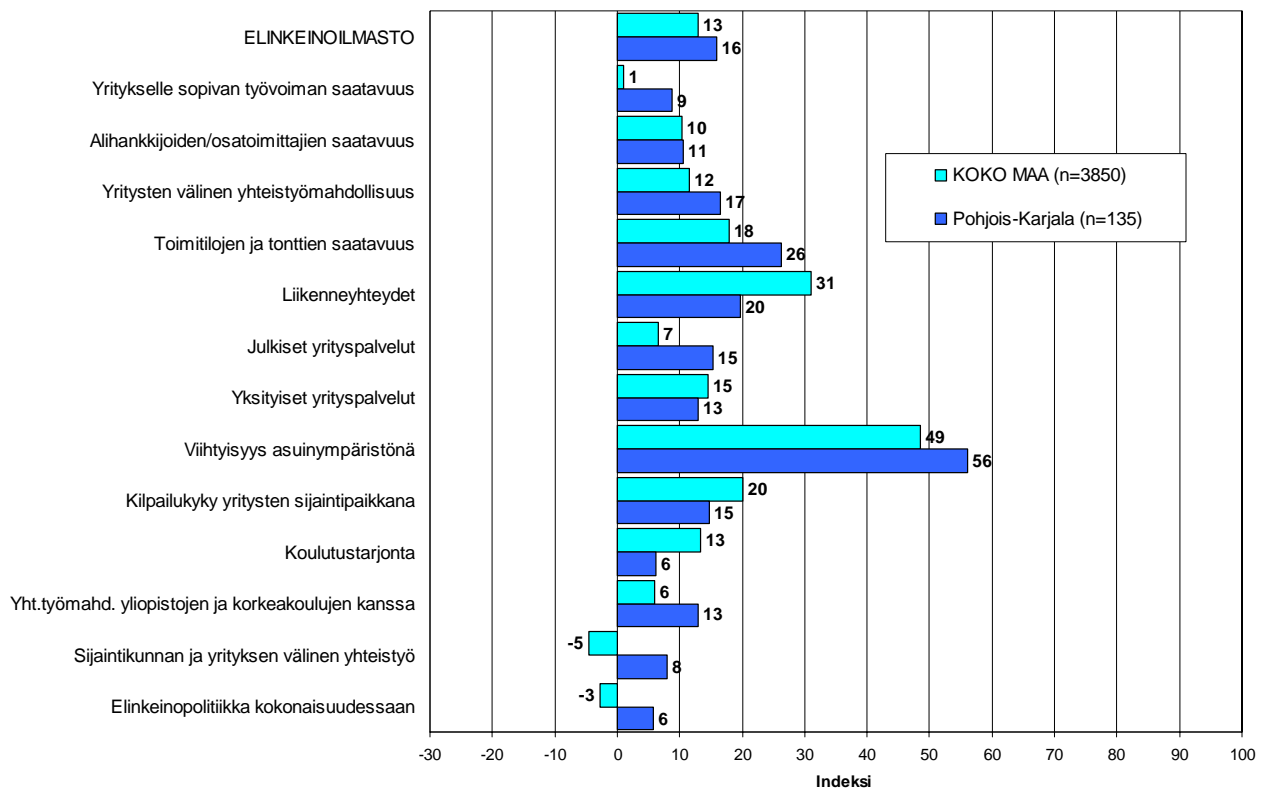
8 Elinkeinoilmasto

Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Pohjois-Karjalassa tyytyväisempiä kuin koko maassa keskimäärin.

Tyytyväisimpiä Pohjois-Karjalassa sijaitsevat pk-yritykset ovat edelleen alueen viihtyisyyteen asuin ympäristönä sekä toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Tyytymättömmimpiä alueella ollaan sijaintikunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön.

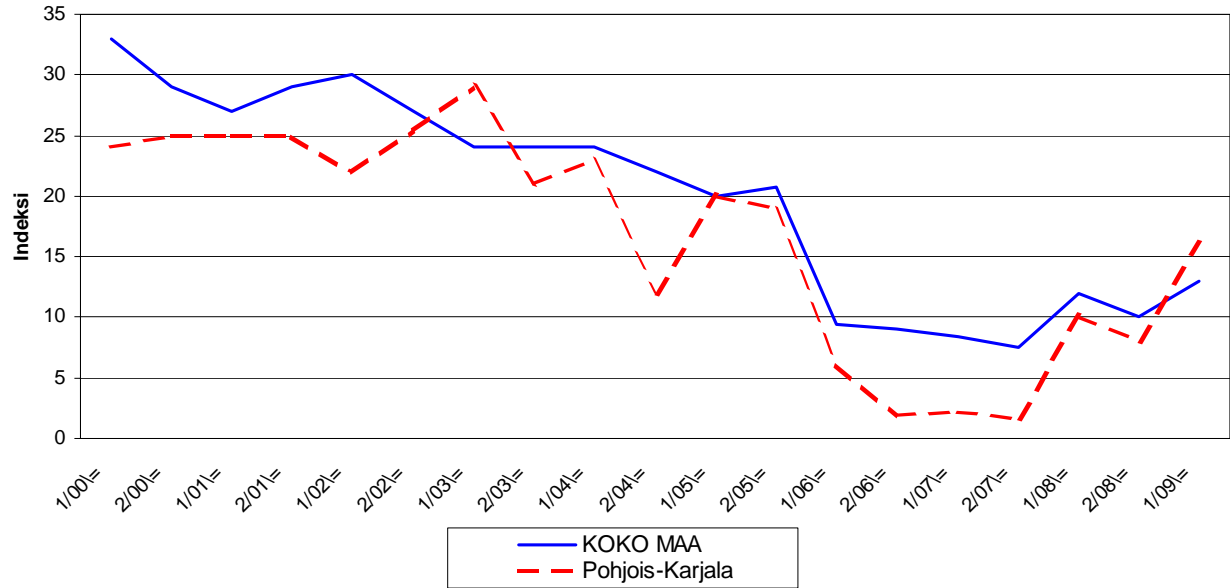
Pohjois-Karjalassa pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä tyytyväisempiä yritykselle sopivan työvoiman saatavuuteen, toimitilojen ja tonttien saatavuuteen, viihtyisyyteen asuin ympäristönä sekä sijaintikunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Pohjois-Karjalassa hieman noususuunnassa. Koko maan keskimääräinen tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on myös hieman parempi kuin syksyllä 2008. Aiemmin kysytty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ole ollut mukana kyselyssä vuodesta 2006 lähtien.

8.1 ELINKEINOILMASTO n=kaikki vastaajat

8.2 ELINKEINOILMASTO

- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä-

9 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

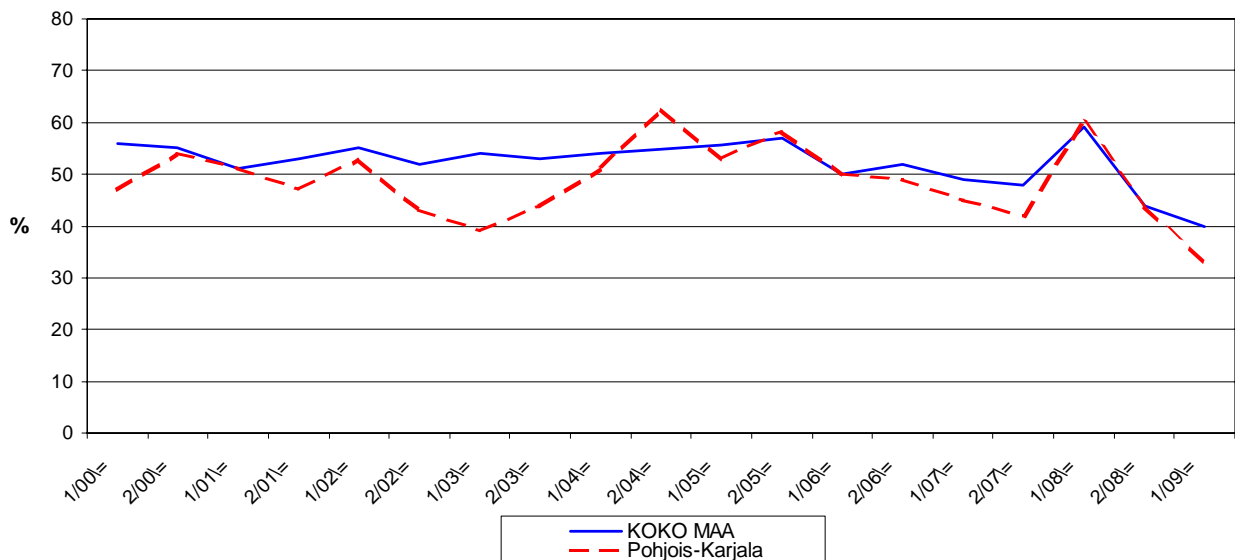
	KOKO MAA %	Pohjois- Karjala %
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	7	6
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	34	27
Pyrimme säilyttämään asemamme	39	52
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	19	12
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	2	3

Pohjois-Karjalassa on edelleen suhteellisesti hiukan vähemmän voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana puolestaan ennakoi kaksi prosenttia koko maan ja kolme prosenttia Pohjois-Karjalan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitävät myynnin ja markkinoinnin lisäämistä kotimaassa sekä uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Pohjois-Karjalassa yhteensä 33 prosenttia ja koko maassa 40 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on laskenut koko maassa ja alueella. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuus alueella sekä koko maassa on laskenut syksyn 2008 tilanteeseen verrattuna.

9. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

-Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus
kaikista yrityksistä-

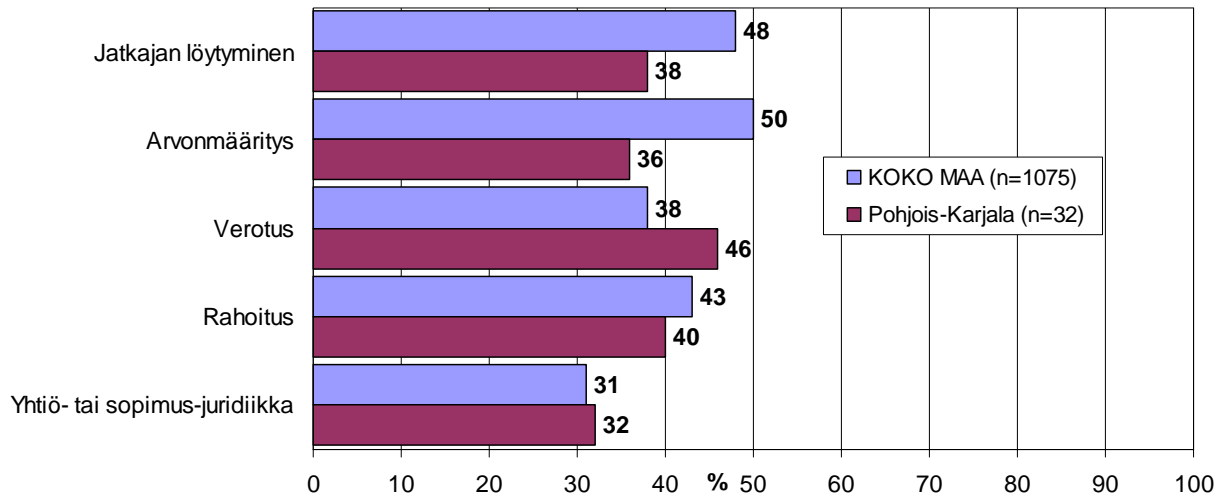
10 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Pohjois- Karjala %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	59	70
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	11	11
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	17	13
Ei osaa sanoa	13	7

Pohjois-Karjalan alueella on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana noin joka neljännessä pk-yrityksessä (24%). Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille Pohjois-Karjalan alueella ovat verotus ja rahoitus.

10. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN-TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA -Yritykset, joissa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana- n=sukupolven/omistajanvaihdos viiden vuoden sisällä

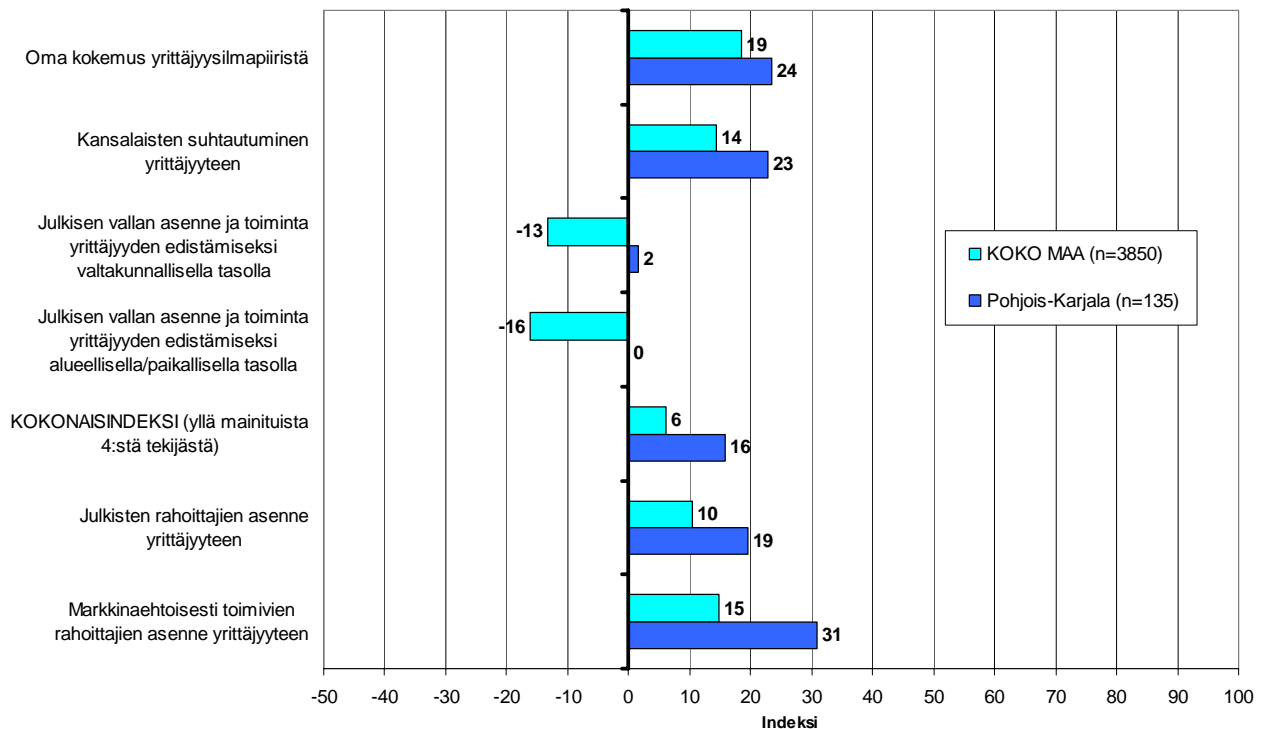

11 Yrittäjyysilmapiiri

Koko maan keskimääräinen kokonaisindeksi yrittäjyysilmapiirille on positiivinen +6, kun taas Pohjois-Karjalassa se on nyt koko maata merkittävästi parempi +16. Indeksien osatekijöistä oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä kansalaisten suhtautuminen ja Julkisen vallan asenne ja toimet yrittäjyyden edistämiseksi valtakunnallisella tasolla arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Arviot em. tekijöistä ovat alueella merkittävästi paremmat syksyyn 2008 verrattuna.

Julkisten rahoittajien ja myös markkinaehtoisesti toimivien rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Pohjois-Karjalan alueella paremmiksi, kuin koko maassa keskimäärin. Markkinaehtoisien rahoittajien asenne saa paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna sekä Pohjois-Karjalassa, että koko maassa keskimäärin.

11. YRITTÄJYYSILMAPIIRI
n=kaikki vastaajat

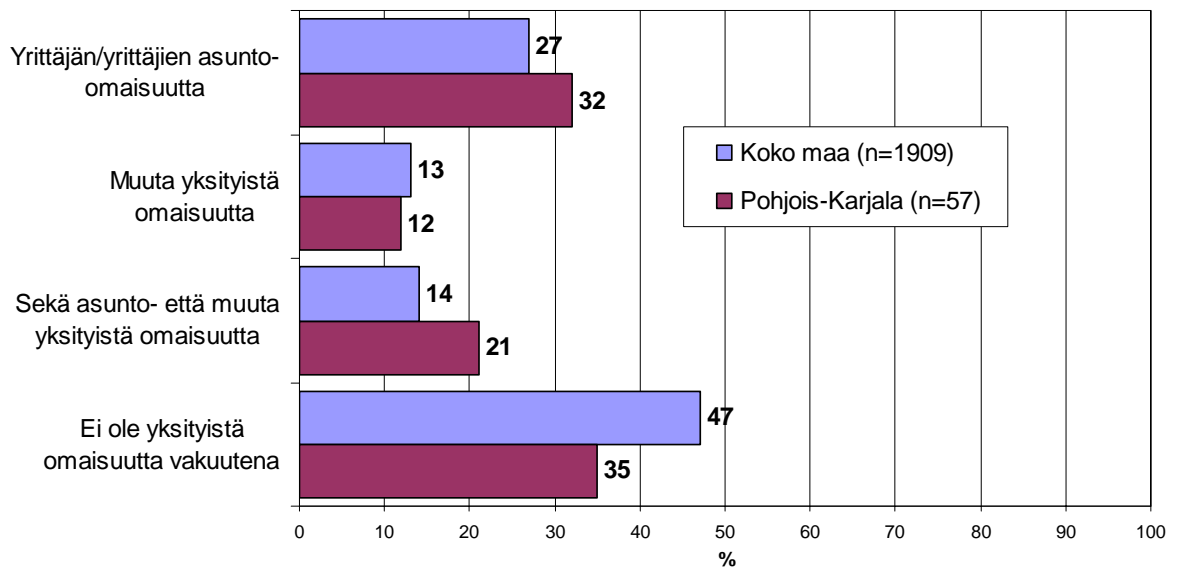

12 Pk-yritysten rahoitus

Koko maan pk-yrityksistä 33 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Pohjois-Karjalassa ulkopuolista rahoitusta oli ottanut 31 prosenttia.

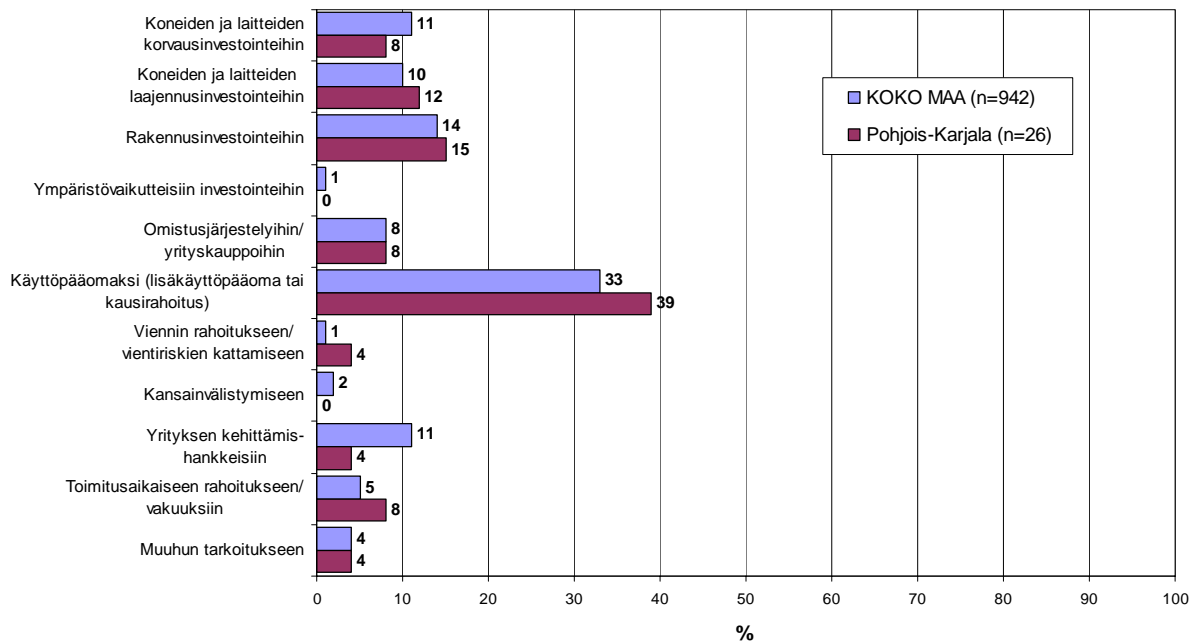
Koko maan pk-yrityksistä 50 prosentilla on lainaa rahoituslaitoksilta, kun alueella vastaava lukema on 43. Koko maan osalta noin puolella (47%) niistä, joilla on lainaa rahoituslaitoksilta, ei ole yksityistä omaisuutta lainan vakuutena. Pohjois-Karjalassa vastaava lukema on 35 prosenttia. Sekä koko maan että alueen osalta useimmiten lainojen vakuutena on yrittäjän / yrittäjien asunto-omaisuutta, jota on vakuutena hieman yli neljäsosalla koko maan ja kolmanneksella alueen pk-yrityksistä.

12. ONKO YRITYKSEN LAINOJEN VAKUUTENA YKSITYISTÄ OMAISUUTTA TÄLLÄ HETKELLÄ n=yrityksellä lainaa rahoituslaitoksilta

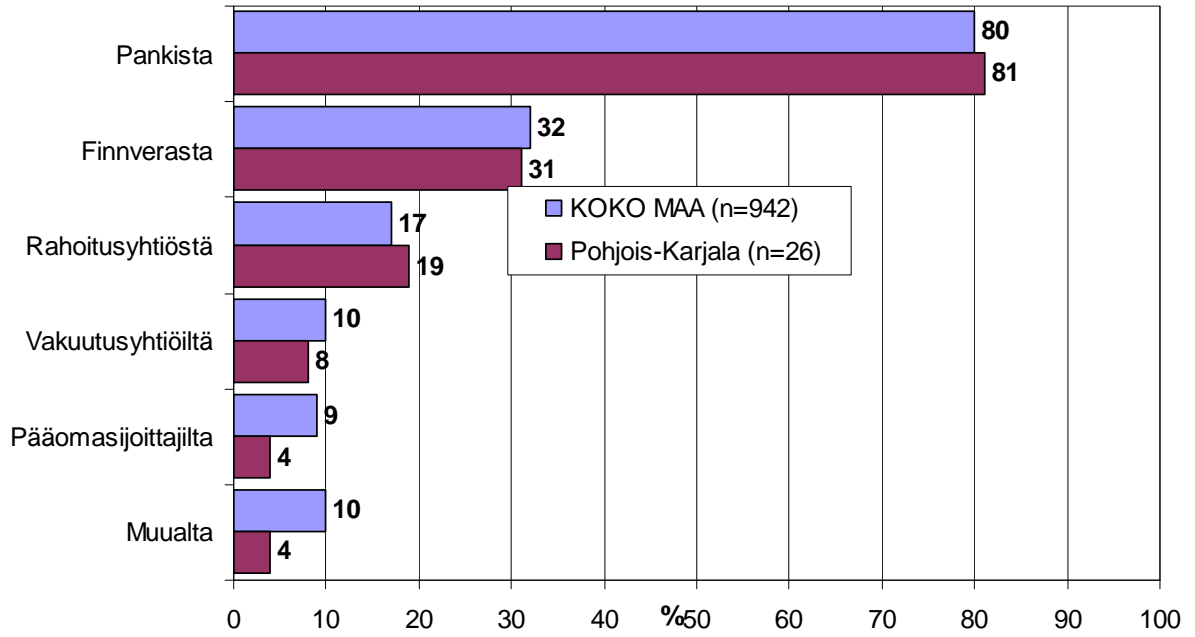
Alueella noin joka viides (20%) ja koko maassa toimivista pk-yrityksistä noin joka neljäs aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpinä käyttötarkoituksina rahoitukselle pidetään alueella rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi. Pohjois-Karjalan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (81 %) tai Finnverasta (31%). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 19 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

13. TÄRKEIN KÄYTTÖTARKOITUS ULKOPUOLISELLE RAHOITUKSELLE
-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-
n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

14. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA

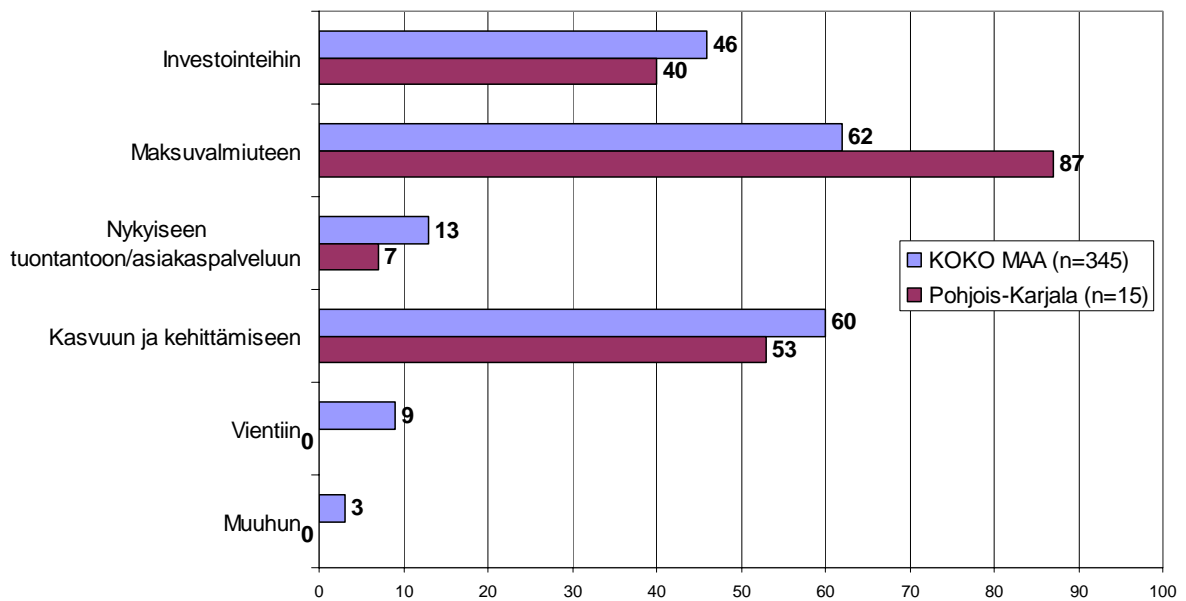
-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-
n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

Yhteensä 61 prosenttia koko maata ja 83 prosenttia aluetta edustavista vastaajista, (vastaajat jotka kokevat, että vakuusvaatimukset ovat kiristyneet, rahoituksen yleinen saatavuus heikentynyt ja vientisaatavien vakuuttaminen vaikeutunut) kokee, että rahoituksen saatavuus tai vakuusvaatimusten kiristyminen on vaikeuttanut yrityksen toimintaa hieman tai merkittävästi.

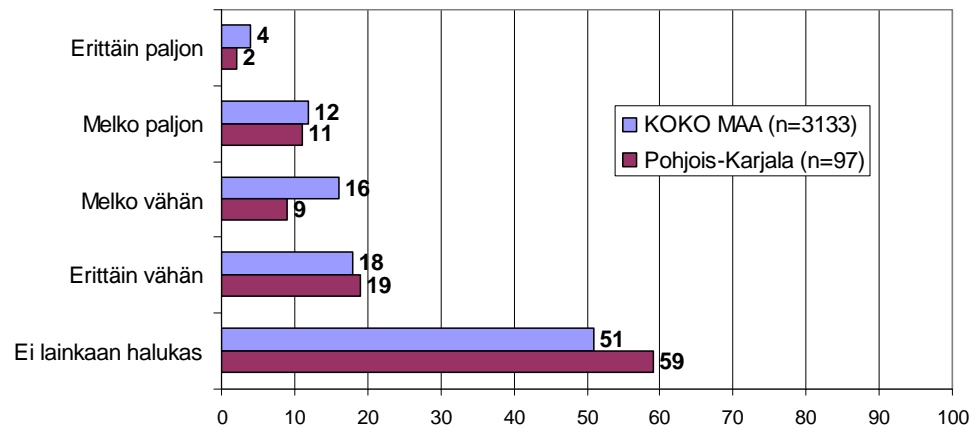
Suurin osa näistä vastaajista sekä koko maan että alueen pk-yrityksten osalta kokee, että toiminnan vaikeutuminen kohdistuu maksuvalmiuteen ja yrityksen kasvuun ja kehittämiseen.

15. MIHIN TOIMINNAN VAIKEUTUMINEN KOHDISTUU n=rahoituksen saatavuus tai vakuusvaatimusten kiristyminen vaikeuttaa toimintaa

Suurin osa koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei olisi halukas käyttämään rahoitusohjan vahvistamisessa pääomasijoittajia. Melko tai erittäin paljon pääomasijoittajien käyttö kiinnostaa koko maassa yhteensä 16 prosenttia ja alueella yhteensä 13 prosenttia.

16. HALUKKUUS KÄYTTÄÄ PÄÄOMASIOITTAJIA RAHOITUSPOHJAN VAHVISTAMISESSA n=kaikki vastaajat

Pääkonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
- **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240
- Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 0204 6011
www.finnvera.fi

Aluekonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401
 - **Joensuu**
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163
 - **Jyväskylä**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299
 - **Kajaani**
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899
 - **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330
 - **Lahti**
Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249
 - **Lappeenranta**
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149
 - **Mikkeli**
Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690
 - **Oulu**
Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944
 - **Pori**
Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349
 - **Rovaniemi**
Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099
 - **Seinäjoki**
Kauppatori 1 – 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399
 - **Tampere**
Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711
 - **Turku**
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649
 - **Vaasa**
Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849
- Pietarin-edustusto
- **Finnveran Pietarin edustusto**
Finnish-Russian Innovation Center
Business Center Apollo, office 500
Dobrolyubova Prospect 8
St. Petersburg 197198
Russia
Puhelin +7 812 335 2234
Faksi +7 812 335 2236

- Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi
- Etelä-Karjalan Yrittäjät
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
puhelin 0104 701 100, faksi 0104 701 102
www.yrittajat.fi/etelakarjala
- Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
puhelin (06) 420 5000, faksi (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
- Etelä-Savon Yrittäjät
Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
puhelin (015) 151 684, faksi (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo
- Helsingin Yrittäjät
Kellosilta 2 D, 2. kerros, 00520 Helsinki
puhelin (09) 612 6230, faksi (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki
- Hämeen Yrittäjät
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
puhelin (03) 682 1153, faksi (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame
- Kainuun Yrittäjät
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
puhelin 010 387 7870, faksi (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu
- Keski-Pohjanmaan Yrittäjät
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
puhelin (06) 831 5292, faksi (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
- Keski-Suomen Yrittäjät
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
puhelin 010 425 9200, faksi 010 425 9210
www.yrittajat.fi/keskisuomi
- Kymen Yrittäjät
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
puhelin (05) 544 3030, faksi (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi
- Lapin Yrittäjät
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
puhelin (016) 420 0600, faksi (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi
- Länsipohjan Yrittäjät
Valtakatu 5, 94100 Kemi
puhelin (016) 221 701, faksi (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja
- Pirkanmaan Yrittäjät
Kehräsaari B-rappu, PL 7, 33210 Tampere
puhelin (03) 251 6500, faksi (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
- Pohjois-Karjalan Yrittäjät
Kauppakatu 17 A, 80100 Joensuu
puhelin 010 470 7600
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
- Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
puhelin (08) 311 4677, faksi (08) 371 227
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
- Päijät-Hämeen Yrittäjät
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
puhelin (03) 782 9866, faksi (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame
- Pääkaupunkiseudun Yrittäjät
Tekniikantie 12, 02150 Espoo
puhelin 010 422 1400, faksi (09) 2517 2200
www.yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
- Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät
Hietasaarenkatu 6, PL 289, 65101 Vaasa
puhelin (06) 356 0800, faksi (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
- Satakunnan Yrittäjät
Isolinnankatu 24, PL 45, 28101 Pori
puhelin (02) 634 9900, faksi (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta
- Savon Yrittäjät
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
puhelin (02) 634 9900, faksi (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/savo
- Uudenmaan Yrittäjät
Rantakatu 1, 2. kerros, 04400 Järvenpää
puhelin (09) 274 5420, faksi (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa
- Varsinais-Suomen Yrittäjät
Brahenskatu 20, 20100 Turku
puhelin (09) 274 5420, faksi (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Suomen Yrittäjät
Pohjois-Karjalan Yrittäjät

Suomen Yrittäjät
Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin (09) 229 221
faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

Pohjois-Karjalan Yrittäjät
Kauppakatu 17 A
80100 Joensuu
puhelin 010 470 7600
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

FINNVERA

Finnvera Oyj
Valtakunnallinen vaihde: 2024 6011
www.finnvera.fi
Helsinki
Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
faksi 020 460 7220

Kuopio
Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
faksi 020 460 3240